

Viittovat perheet liian kauan ilman ratkaisuja – lapsilla ei ole aikaa odottaa

Viittovat perheet ry on valtakunnallinen yhdistys, joka tukee viittomakielisiä ja viittomakieltä käyttäviä lapsia ja heidän perheitään. Vanhempien kasvava huoli osoittaa, että järjestelmä ei turvaa lasten oikeuksia. Monille viittoville lapsille ja heidän perheilleen ei ole turvattu riittävää tukea kuulokeskuksissa, varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Liian usein palvelujen saaminen vaatii vanhemmilta kohtuuttoman paljon työtä. Lapsillamme on oikeus kasvaa ympäristössä, jossa viittomakieli sekä puhuttu ja kirjoitettu kieli ovat samanarvoisia. Todellisuus on kuitenkin ollut muuta, ja tilanne on ollut liian pitkään kaukana yhdenvertaisuudesta.

Muutosta ei voi enää viivyttää.

Tarvitsemme perheille:

- Selkeää ja tasapuolista tietoa kaikista kielen, apuvälineiden ja tuen vaihtoehtoista – ilman vastakkainasettelua, perheiden toiveita kunnioittaen.
- Lausuntoja ja ohjausta viittomakielen kotiopetukseen ja puheterapiaan – apuvälineiden käytöstä riippumatta.

Ja lapsille:

- Mahdollisuuden kasvaa kaksi- tai monikielisiksi – niin, että viittomakieli sekä puhuttu ja kirjoitettu kieli ovat samanarvoisia ja tukea tarjotaan ajoissa.
- Varhaiskasvatusta, jossa on mukana myös muita viittovia lapsia ja aikuisia.
- Laadukasta esi- ja perusopetusta yhdessä muiden viittovien lasten ja aikuisten kanssa riippumatta siitä, millaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea oppilas saa.

- Viittomakieli äidinkielenä -opetusta kaikille lapsille – myös coda- ja soda-lapsille (kuuleville lapsille, joilla on kuuro vanhempi tai sisarus).

Vetoamme kaikkiin tahoihin, joilla on valtaa vaikuttaa asioihin. Päätöksiä ja tekoja tarvitaan heti.

1. Varhainen tuki

Lapsen kuulovamma todetaan yliopistollisten sairaaloiden kuulokeskuksissa, ja siksi niiden antama ensitieto on perheille ratkaisevan tärkeää. Tällä hetkellä kuulokeskusten työ painottuu kuitenkin usein vain kuulon ja puheen kuntoutukseen, vaikka lapsen kaikkia kielellisiä kanavia tulisi tukea tasapuolisesti.

Vanhemmat kokevat jäävänsä liian usein ilman kokonaisvaltaista tietoa lapsensa kielen kehityksen turvaamiseksi. Saadun tuen ja ohjauksen laatu vaihtelee: toisinaan vanhempia johdatellaan tekemään kielellisiä tai kuulon apuvälineisiin liittyviä valintoja vastakkainasettelun hengessä. Kaikkia mahdollisuuksia ei esitellä yhdenvertaisesti ja toisiaan täydentävinä. Vertaistukeen ohjaaminen ei myöskään ole johdonmukaista, eikä kaikkia järjestöjä ja yhdistyksiä kohdella tasavertaisesti.

Perheet kertovat, että kuurojen lasten pääsy puheterapiaan on usein vaikeaa, jos lapsi ei käytä kuulon apuvälineitä. Perinteisesti puheterapiaa ohjataan hakemaan kuulon ja puheen kuntoutukseen, vaikka sen avulla voidaan tukea myös lapsen muita vuorovaikutustaitoja. Lisäksi ongelmana on, että viittomakielen taitoisia puheterapeutteja on vaikea löytää.

Vanhemmat kokevat myös, että kuulokeskuksissa ei aina seurata riittävästi tai soveltuvin arviointityökaluin lapsen viittomakielen omaksumista (esim. [VIKKE](#)). Koska useimmat kuulokeskusten puheterapeutit eivät itse ole sujuvasti viittomakielen taitoisia, lapsen viittomakielen taitoa arvioidaan useimmiten tulkin välityksellä. Tämä herättää vanhemmissa huolta tulosten luotettavuudesta, sillä arviointi on liikaa tulkin kielitaidon varassa.

Viittovat perheet ry vetoaa kuulokeskuksiin, että:

- Vanhemmille annetaan selkeää ja tasapuolista tietoa kaikista kielen, apuvälineiden ja tuen mahdollisuuksista. Vaihtoehtoja ei aseteta vastakkain. Perheiden toiveita kunnioitetaan ja tuetaan.

- Perheet ohjataan varhain järjestöjen ja yhdistysten vertaistuen piiriin. Kaikkia toimijoita kohdellaan tasavertaisesti.
- Perheitä kannustetaan hakemaan viittomakielen kotiopetusta, ja siihen tarvittavat lausunnot annetaan ilman viivytystä.
- Perheille annetaan lausunnot ja ohjaus puheterapiaan riippumatta siitä, käyttääkö lapsi kuulon apuvälineitä. Puheterapian tavoitteet sovitaan yksilöllisesti yhdessä perheen kanssa.
- Kuulokeskuksissa seurataan kuulon ja puheen lisäksi myös viittomakielen ja varhaisen lukutaidon kehittymistä. Tuki järjestetään heti, kun tarve ilmenee. VIKKE-arviointityökalu otetaan käyttöön.
- Kuulokeskuksiin palkataan viittomakielentaitoista henkilökuntaa.
- Viittomakielentaitoisten puheterapeuttien pulaan reagoidaan.

2. Varhaiskasvatus

Lapsella on oikeus tulla ymmärretyksi ja käyttää omaa kieltään päiväkodissa. Kuulovammaisille lapsille tämä tarkoittaa oikeutta viittomakieliseen varhaiskasvatukseen – mutta kaikissa kunnissa se ei toteudu.

Inklusio tulkitaan usein liian kapeasti: tukea pyritään järjestämään lähipäiväkodissa, vaikka viittovalle lapselle vertaisryhmä tarkoittaa ryhmää, jossa on myös muita viittovia lapsia ja aikuisia – tämä on edellytys kielelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Vanhempien kokemusten mukaan kaikilla lapsilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta päästä samaan ryhmään muiden viittovien lasten kanssa, vaan he sijoittuvat usein yksin eri lähipäiväkoteihin. Joskus lapselle järjestetään viittova avustaja, mutta sen saaminen vaatii perheiltä kohtuuttomasti ponnisteluja. Yksi viittova aikuinen ei myöskään voi korvata vertaisryhmää. Tilannetta vaikeuttavat lisäksi kuntarajat: perheen toiveiden mukainen ryhmä voi sijaita toisessa kunnassa, mutta paikkaa ei aina myönnetä eikä kuljetuksia järjestetä. Jos perheet joutuvat muuttamaan palvelujen perässä, seuraukset voivat olla taloudellisesti kohtuuttomia.

Coda- ja soda-lapset ovat kuulevia lapsia, joilla on kuuro vanhempi tai sisarus. Heille suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli on tärkeä osa identiteettiä ja ensimmäinen kieli. Moni heistä joutuu kuitenkin päiväkotiin, jossa kukaan ei viito. Pieni

lapsi, joka mahdollisesti viittoon mutta ei vielä puhu sujuvasti, jää silloin helposti yksin ilman että häntä ymmärretään. Tämä horjuttaa lapsen turvallisuuden tunnetta, lisää ulkopuolisuuden kokemuksia ja katkaisee mahdollisuuden kehittää omaa viittomakieltään vahvaksi. Heillekin tulisi taata oikeus viittomakieliseen varhaiskasvatukseen.

Jos kuulovammaisen lapsen viittomakielen kehitykselle ei anneta mahdollisuutta varhaiskasvatuksessa, on lapsen kielitaito vaarassa jäädä vaillinaiseksi. Kun koulutulokkaiden kielitaito ei vastaa ikätasoa, vajeen korjaaminen vie opettajien aikaa ja resursseja. Perheiden kokemusten mukaan tämä pahimmassa tapauksessa hidastaa ryhmän muiden oppilaiden saamaa opetusta.

Kuulovammaisilla lapsilla on oikeus kasvaa kaksi- tai monikieliseksi – viittomakieliseksi ja suomen- tai ruotsinkieliseksi. Tämä onnistuu vain, jos molempia kieliä aletaan tukea riittävän varhain. Kuulevat lapset oppivat suomen tai ruotsin kieltä luonnostaan kuulemalla ja koulussa he yhdistävät tutut sanat kirjoitettuun muotoon.

Kuulovammaiset lapset taas omaksuvat kieltä yksilöllisesti eri tavoin – visuaalisesti, kuulonvaraisesti tai molempia yhdistäen. Jos kirjoitettuun kieleen tutustuminen alkaa vasta koulussa seitsemänvuotiaana, jää varhaisen kielellisen ikkunan hyödyntäminen väliin. Tämä viivästyttää sujuvan lukutaidon kehittymistä ja tekee toimivan kaksikielisyyden saavuttamisesta monelle lapselle huomattavasti vaikeampaa. Siksi suomen tai ruotsin kielen kehitystä on tuettava jo varhaiskasvatuksessa viittomakielen rinnalla.

Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat viittovat suomenruotsalaiset lapset.

Viittovat perheet ry vetoaa varhaiskasvatuksen päättäjiin ja järjestäjiin, että:

- Suurissa kaupungeissa viittovat lapset sijoitetaan samaan päiväkotiin, johon ohjataan riittävät resurssit ja osaaminen (esim. kuurot ja viittovat opettajat, lastenhoitajat ja avustajat). Pienissä kunnissa voidaan toimia samalla periaatteella: jo se, että kaksi kuulovammaista ja/tai coda/soda-lastaa on samassa ryhmässä, on paljon parempi kuin että lapsi jäisi yksin.
- Päiväkotiryhmät muodostetaan kaksikieliseksi: niissä on sekä viittovia että puhuvia lapsia ja aikuisia. Näin inklusio toteutuu aidosti ja viittomakieli on luonteva osa arkea.

- Vanhempien toiveita varhaiskasvatuspaikan suhteen kunnioitetaan. Lapsi voi saada paikan myös oman kunnan ulkopuolelta, ja kuljetukset järjestetään vanhempien niin toivoessa.
- Kuulovammaisten lasten suomen tai ruotsin kielen kehitystä sekä lukutaidon alkeita tuetaan jo varhaiskasvatuksessa viittomakielen rinnalla.
- Päiväkodin ja tulevan koulun välistä yhteistyötä vahvistetaan, jotta lapsen oppimisen ja kielenkehityksen jatkumo on saumaton.
- Kuurojen aikuisten palkkaamisesta varhaiskasvatukseen tehdään selkeä tavoite. He toimivat roolimalleina lapsille, vahvistavat kielellistä ympäristöä ja luovat luontevan yhteyden viittomakieliseen yhteisöön.

3. Perusopetus

Viittomakielen jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen on turvattava. Perheillä tulee olla mahdollisuus valita kuulovammaiselle lapselleen koulu ympäristössä, jossa viittomakieli on luonnollinen osa arkea. Lapsella täytyy olla mahdollisuus oppia ja toimia yhdessä muiden viittovien lasten ja aikuisten kanssa.

Kuulovammaisten lasten opetuksessa on kuitenkin suuria eroja kuntien välillä. Heidän opetuksensa on Suomessa keskitetty pääasiassa enää vain kahteen kouluun: Helsingin Pitäjänmäen peruskouluun ja Valteri-koulu Onervaankuulokoulussa Jyväskylässä. Tämä kaventaa lasten koulutusmahdollisuuksia, rajoittaa identiteetin kehittymistä ja lisää eriarvoisuutta asuinpaikan perusteella.

Yhä useampi kuulovammainen lapsi käy koulua lähikoulussa yksin, ilman muita viittovia oppilaita. Tukimuotona saattaa olla tulkki ja/tai avustaja. Tämä ei kuitenkaan riitä, vaan lapsella tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös suoraan viittomakielellä, viittovien aikuisten ja muiden viittovien lasten kanssa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi mallia, jossa osa aineista opiskellaan omassa viittovassa ryhmässä ja osa inklusiivisesti yleisopetuksessa. Samalla on muistettava, että inklusio voi toimia vain, jos tukirakenteet ja viittomakielinen oppimisympäristö on turvattu.

Rinnakkaisopetus, jossa luokassa on kaksi opettajaa ja joista toinen viittoo, voi merkittävästi tukea inklusiota ja vahvistaa monikielistä oppimisympäristöä. Vanhempien kokemusten mukaan mallia käytetään kuitenkin harvoin. Suurin syy siihen on, että sujuvasti viittovia opettajia ei ole riittävästi.

Inklusiivisessa opetuksessa tulkitsemispalvelut ovat tärkeä tukitoimi. Vanhempien kokemusten mukaan kuulovammaisille lapsille ei kuitenkaan aina myönnetä tulkkausta, vaikka se olisi heidän oikeutensa. Joskus tulkki järjestetään vain osalle tunneista, tai tulkki korvataan viittomakielen taitoisella avustajalla, jolla ei kuitenkaan ole tulkin koulutusta. Avustajan osaamat yksittäiset tukiviittomat eivät myöskään vastaa viittovan lapsen tarpeisiin. Tämä heikentää lasten mahdollisuuksia osallistua opetukseen tasavertaisesti.

Opetussuunnitelmassa pysyminen on vanhempien havaintojen mukaan vaikeaa, koska monilla oppilailla on koulun alkaessa puutteita kieli- ja vuorovaikutustaidoissa sekä kouluvalmiuksissa. Tämä johtaa siihen, että erityisluokilla joudutaan paikkaamaan asioita, jotka olisi pitänyt turvata jo varhaiskasvatuksessa.

Luku- ja kirjoitustaidon opetus ei myöskään toteudu Suomessa yhdenvertaisesti. Vanhempien kokemusten mukaan kirjoitetun kielen (suomi tai ruotsi) opetus on usein vaihtelevaa, epämääräistä ja vailla selkeää tavoitteellisuutta. Paikallinen [opetussuunnitelma](#) puuttuu, sopivia opetusmateriaaleja ei ole, eikä lasten edistymistä seurata systemaattisesti. Vanhemmat ovat toistuvasti nostaneet esiin huolen siitä, ettei kaikilla opettajilla ole riittäviä valmiuksia opettaa kirjoitettua kieltä kuulovammaisille lapsille.

Tilannetta heikentää, ettei Suomessa ole enää kuulovammaisten tai viittomakielisten lasten opettajakoulutusta eikä siihen liittyviä opintokokonaisuuksia.

Monille kuulovammaisille sekä coda- ja soda-lapsille viittomakieli on ensimmäinen kieli, mutta heidän oikeutensa saada viittomakieli äidinkielenä -opetusta ei ole turvattu. Opetus toteutuu harvoin, ja sen järjestäminen vaatii usein vanhempien omaa aktiivisuutta. Lisäksi opetuksen jatkuvuus voi katketa hallinnollisten päätösten, ryhmäkoon pienenemisen tai opettajan vaihtumisen vuoksi.

Viittovat perheet ry vetoaa kasvatuksen ja koulutuksen päättäjiin ja järjestäjiin, että:

- Viittomakielen jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen turvataan. Perheillä on oltava mahdollisuus valita koulu, jossa viittomakieli on luonnollinen osa arkea ja jossa lapsi saa oppia yhdessä muiden viittovien lasten ja aikuisten kanssa.

- Kuulovammaisten opetuksen keskittämistä vahvistetaan, jotta perheillä on todellinen mahdollisuus valita koulu, jossa on päteviä opettajia, toimivat järjestelyt ja viittovia ikätovereita. Kuljetukset järjestetään yli kuntarajojen, jotta asuinpaikka ei määritä lasten mahdollisuuksia saada yhdenvertaista opetusta.
- Mahdollistetaan monimuotoiset opetusmallit. Oppilailla on oltava yksilölliset tarpeet huomioiden mahdollisuus saada opetusta omassa viittovassa ryhmässä ja inklusiivisesti. Rinnakkaisopetusta, jossa toinen opettajista viittoon, kehitetään ja hyödynnetään järjestelmällisesti.
- Valteri-koulun osaamista ja palveluja hyödynnetään valtakunnallisesti entistä enemmän. Myös Helsingin Pitäjänmäen peruskoulun ja muiden helsinkiläisten oppilaiden tulee voida osallistua Valteri-koulu Onervan tukijaksoille.
- Turvataan tulkitsemispalvelut ja muu tuki. Kunnat takaavat, että kuulovammaisilla oppilailla on oikeus tulkkiin kaikilla oppitunneilla, jos perhe ja oppilas niin toivovat. Tulkkia ei saa korvata avustajalla.
- Ehkäistään oppimisvajetta. Vahvistetaan lasten kielellisiä ja vuorovaikutustaitoja sekä kouluvalmiuksia jo ennen koulun alkua, jotta koulussa ei tarvitse paikata varhaiskasvatuksessa turvaamatta jääneitä asioita.
- Kehitetään luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Päivitetään valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita *suomi viittomakielisille / svenska för teckenspråkiga elever* -oppimäärien osalta kuulovammaisten lasten luku- ja kirjoitustaidon opetukseen. Kehitetään sopivia oppimateriaaleja, varmistetaan opettajien osaaminen ja seurataan systemaattisesti lasten edistymistä. Ilman sujuvaa lukutaitoa kuulovammaisten lasten yhdenvertaisuus ei toteudu.
- Panostetaan opettajakoulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja yliopistot huolehtivat, että viittomakielisiä opettajia koulutetaan riittävästi. Lisäksi kehitetään opintokokonaisuus, joka keskittyy kuulovammaisten lasten luku- ja kirjoitustaidon opetukseen. Osaavat opettajat ovat edellytys laadukkaalle opetukselle.
- Turvataan viittomakieli äidinkielenä -opetus. Oikeus koskee kuulovammaisia sekä coda- ja soda-lapsia kaikkialla Suomessa. Opetuksen jatkuvuus varmistetaan riippumatta ryhmäkoosta, opettajan vaihtumisesta tai hallinnollisista päätöksistä. Lasten kielelliset oikeudet eivät saa katketa kesken koulupolun.

- Varmistetaan, että kaikilla lapsilla on asuinpaikasta riippumatta oikeus valtakunnalliseen viittomakieli äidinkielenä -etäopetukseen.

Vetoomuksemme on kutsu kaikille, joilla on valtaa vaikuttaa: viittovien lasten oikeudet on viimein otettava tosissaan. Jokainen päätös voi olla ratkaiseva – ja lasten aika on nyt.

Helsinki 9.9.2025

Allekirjoittajat

Viittovat perheet ry:n hallitus

Netta Keski-Levijoki, puheenjohtaja
Heidi Koivisto Robertson, varapuheenjohtaja
Liisa Syväsalmi, sihteeri
Riitta Tohola-Mäkitalo, rahastonhoitaja
Hanna Niutanen-Di Renzo, jäsenkirjuri

Yhteystiedot

Viittovat perheet ry
toimisto@viittovatperheet.fi
[instagram.com/viittovatperheet](https://www.instagram.com/viittovatperheet)
[facebook.com/viittovatperheet](https://www.facebook.com/viittovatperheet)

Vetoomus toimitetaan seuraaville:

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
THL
Opetushallitus
Valteri-koulu Onerva
Pitäjänmäen peruskoulu
Helsingin, Vantaan ja Espoon kaupungit (varhaiskasvatus ja perusopetus, vammaisneuvostot)

Jyväskylän yliopisto
Kuulokeskukset (yliopistosairaalat: HUS, TAYS, KYS, OYS, TYKS)
Lapsiasiavaltuutettu
Kuntaliitto
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
Niilo Mäki Instituutti
Kuurojen Liitto ry
Kuuloliitto ry
LapCI ry
Kuulovammaisten Lasten Vanhempain Liitto ry
C.O. Malm -keskus ry